

ประชาสัมพันธ์และเดือนการระบาดศัตรูพืช
กลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี
ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ ประจำเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓
เรื่อง เฝ้าระวังตักแตนทะเลทราย (Desert locust) ในประเทศไทย

สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรีแจ้งประชาสัมพันธ์เกษตรกร ให้เฝ้าระวังตักแตนทะเลทราย *Schistocerca gregaria* (Forsk., 1775) (Orthoptera: Acrididae) ซึ่งจัดเป็นศัตรูพืชที่มีความร้ายแรงระดับโลก เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2563 FAO เตือนภัยตักแตนทะเลทรายระบาดร้ายแรงสุดในรอบ 25 ปีในแอฟริกาและกำลังแพร่ระบาดเข้าตะวันออกกลางและอินเดีย การระบาดของฝูงตักแตนเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการขยายพันธุ์ของตักแตน ซึ่งขณะนี้พบการระบาดของฝูงตักแตนใน 13 ประเทศ ได้แก่ เคนยาเอธิโอเปีย เอริเทรีย โซมาเลีย ซูดานใต้ อุกันดา จิบูตี เยเมน โอมาน ซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน อินเดีย และปากีสถาน

ตักแตนทะเลทราย เป็นตักแตนที่อพยพเป็นกลุ่มใหญ่ระยะทางไกล เพิ่มจำนวนได้อย่างรวดเร็ว และสามารถกินพืชได้หลายชนิด (polyphagous) รวมถึงพืชสำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ข้าวบาร์เลย์ อ้อย หญ้าเลี้ยงสัตว์ ฝ้าย ไม้ผล พืชผัก และวัชพืช กินได้ทุกส่วนของพืชทั้งใบ ลำต้น ดอก ผลเมล็ด และราก และสามารถกินอาหารได้ตลอดอายุไข ตักแตนตัวเต็มวัยสามารถกินอาหารได้ในปริมาณเท่าน้ำหนักตัวต่อวัน (ประมาณ 2 กรัม/ตัว/วัน) หากมีการระบาดจะเกิดความเสียหายรุนแรง รวดเร็ว และเกิดความเสียหายเป็นบริเวณกว้าง

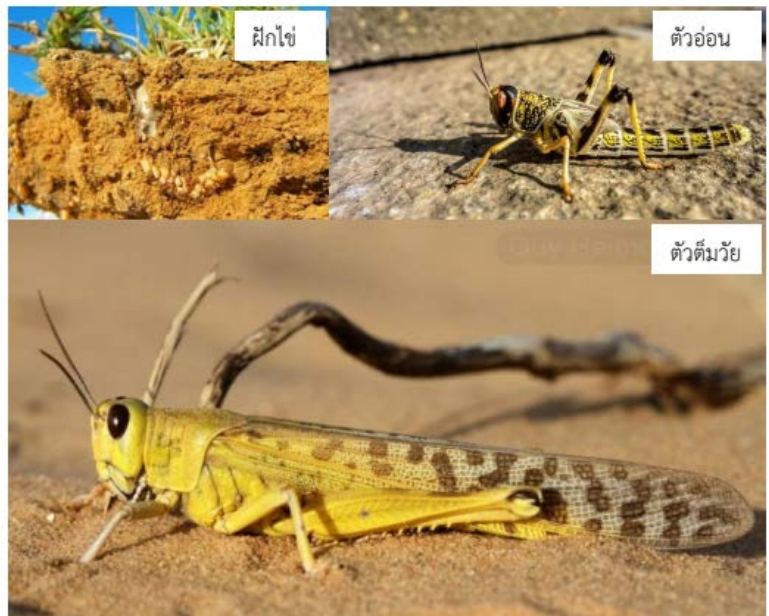
วงจรชีวิตของตักแตนทะเลทราย

มีระยะการเจริญเติบโต 3 วัย ได้แก่ ไข่ ตัวอ่อน และตัวเต็มวัย ตลอดวงจรชีวิตใช้เวลา 2-6 เดือน

ไข่ : 2 สัปดาห์ (10-65 วัน) หลังจากผสมพันธุ์เพศเมียวางไข่ในดินร่วนปนทรายลึกประมาณ 5-10 เซนติเมตร ลักษณะไข่คล้ายเมล็ดข้าว เรียงเป็นฝัก ฝักไข่มีรูปร่างเป็นทรงกระบอกยาว 3-4 เซนติเมตร เพศเมียวางไข่ได้ 1-3 ฝัก ไข่ 1 ฝัก มีจำนวนไข่ 90-160 ฟอง เพศเมียหนึ่งตัวสามารถวางไข่ได้ 3 ครั้ง ต่อรุ่น หากมีการระบาดมากอาจพบฝักไข่ได้มากถึง 1,000 ฝักต่อตารางเมตร

ตัวอ่อน (Hopper) : 30-40 วัน มีการลอกคราบ 5-6 ครั้ง ตัวอ่อนวัย 1 สัปดาห์ วัย 2-5 สีดำสลับเหลือง

ตัวเต็มวัย : 3 สัปดาห์-9 เดือน (เฉลี่ย 2-4 เดือน) สีน้ำตาลหรือเหลือง หากกินในเวลากลางวัน (20 นาทีหลังจากพระอาทิตย์ตกดิน) จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตักแตนทะเลทราย เมื่อประชากรหนาแน่น บางตัวอาจแยกอยู่แบบเดี่ยว (solitarious) ทำให้บางครั้งเข้าใจว่าเป็นคนละชนิด คือ ตักแตนทะเลทรายที่อยู่แบบเดี่ยวมีสีน้ำตาล ในขณะที่ตักแตนทะเลทรายที่อยู่รวมเป็นกลุ่ม (gregarious) ตัวอ่อนสีชมพู และตัวเต็มวัยสีเหลือง

ภาพลักษณะของตักแตนทะเลทราย

ที่มา : <http://www.fao.org/ag/locusts/common/ecg/75/en/DLrisk495e.jpg>

“ ส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง จัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง ”

กลุ่มอารักขาพืช ๐๓๖-๔๑๔๐๓๓ E-mail : Lopburi@doae.go.th

จากสถานการณ์การกระจายที่พบบริเวณกว้างรวมถึงพื้นที่ฝั่งตะวันตกของประเทศอินเดีย ทำให้แมลงชนิดนี้มีโอกาสเป็นแมลงศัตรูพืชรุกราน (Invasive species) ในประเทศไทยได้ ถึงแม้ขณะนี้ยังไม่มีรายงานการระบาดสร้างความเสียหายภายในประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามตักแตนชนิดนี้อาจจะมีโอกาสเข้ามาแพร่ระบาดสร้างความเสียหายในประเทศไทยได้ หากการระบาดในประเทศอินเดียขยายมาฝั่งตะวันออก

กรมวิชาการเกษตรได้มีมาตรการการเฝ้าระวังตักแตนทะเลทราย (Desert locust) ในประเทศไทย ดังนี้
มาตรการที่ 1 การติดตามสถานการณ์และสำรวจตักแตนทะเลทรายบริเวณชายแดน

- ติดตามสถานการณ์การระบาดและทิศทางการเคลื่อนย้ายของตักแตนทะเลทรายในต่างประเทศ Locust Watch

- สำรวจแปลงพืชอาหารของตักแตนทะเลทรายที่อยู่ในบริเวณชายแดนประเทศเพื่อนบ้านที่มีรายงานการระบาด ตรวจสอบชนิดของตักแตน โดยเปรียบเทียบกับรูปภาพตักแตนทะเลทราย ในกรณีที่มีลักษณะใกล้เคียงตามภาพตัวอย่าง บันทึกตำแหน่งพิกัดภูมิศาสตร์จุดที่ ให้เก็บตัวตักแตนใส่ถุงพลาสติกที่เตรียมไว้ให้และนำส่งที่สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช เพื่อนำมาจำแนกชนิดว่าเป็นตักแตนทะเลทรายหรือไม่

มาตรการที่ 2 การป้องกันกำจัดตักแตนทะเลทราย ในกรณีพบในเขตประเทศไทย

วิธีการ

- เมื่อตรวจพบตักแตนทะเลทราย ให้ทำการป้องกันกำจัดโดยวิธีการที่เหมาะสม เช่น ใช้ตาข่ายหรือสวิงจับตัวตักแตนมาทำลายเพื่อป้องกันไม่ให้ตักแตนผสมพันธุ์ และวางไข่

วิธีการใช้สารเคมี

- ทำการป้องกันกำจัดโดยใช้สารฆ่าแมลงชนิดใดชนิดหนึ่งดังต่อไปนี้

ชื่อสารฆ่าแมลง	อัตราต่อน้ำ 20 ลิตร	กลุ่มสาร ^{2/}
1. ฟิโปรนิล (Fipronil) 5% SC	30 มล.	2B
2. อีโทเฟนพ록ซ์ (Etofenprox) 20% EC	40 มล.	3A
3. เดลตามาทริน (Deltamethrin) 3% EC	20 มล.	3A
4. แลมป์ดาไซฮาโลทริน (Lambda cyhalothrin) 2.5% EC	20 มล.	3A
5. เอสเฟนวาลีเรต + เฟนิโตรไทออน (esfenvalerate+ fenitrothion) 1.25 + 25% W/V EC	40 มล.	3A + 1B
6. ไดฟลูเบนซุรอน (Diflubenzuron) 25% WP	30 กรัม ^{1/}	15

หมายเหตุ ^{1/} ใช้ในช่วงตักแตนในระยะตัวอ่อนเท่านั้น

^{2/} พ่นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตามคำแนะนำ เพื่อลดความต้านทานต่อสารกำจัดแมลง

วิธีการใช้ชีววิธี

- การพ่นด้วยเชื้อราเขียว Metarhizium anisopliae หรือ สารชีวภัณฑ์อื่น ๆ เช่น เชื้อโปรโตซัว

วิธีการอื่น ๆ

- ถ้ามีการระบาดรุนแรงก่อให้เกิดความเสียหายต่อพืชผลการเกษตรเป็นวงกว้าง จังหวัดอาจจะพิจารณาประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ

- นำตักแตนทะเลทรายมาบริโภค โดยการทอดให้สุก เช่นเดียวกับตักแตนป่าทั้งก้า